

**FORELDRES RETT TIL
YTELSER FRA NAV**

RUNAR NARVLAND

**FORELDRES
RETT TIL YTELSER
FRA NAV**

|||| KARNOV
GROUP

© Karnov Group Norway AS 2021
1. utgave, 1. opplag 2021

ISBN 978-82-93816-08-9

Omslagsdesign: Kristin Berg Johnsen
Sats og layout: Bøk Oslo 2021
Brødtekst: Calisto MT 10/13,5 punkt
Papir: 70 g Holmen Book Cream
Trykk: ScandBook, Falun

Alle henvendelser om boken kan rettes til:
Karnov Group Norway
Universitetsgata 20, 0162 Oslo

E-post: post@karnovgroup.no
www.karnovgroup.no

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering som er inngått med KOPINOR, interesseorganisasjon for rettshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan føre til erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Forord

Hensikten med denne boka er å gi en oversikt over de reglene som gjelder ytelser fra NAV som er tilgjengelige for foreldre med barn i ulike situasjoner.

I tillegg til å redegjøre for de viktigste reglene har jeg lagt vekt på å vise hvordan reglene blir praktisert i NAV, i Trygderetten og i domstolene. Et fyldig noteverk bør kunne gi advokater og andre som bistår foreldre overfor NAV, nyttig hjelp til å finne fram til relevante avgjørelser og mer dyptpløyende litteratur innen fagfeltet.

En stor takk til Knut Brofoss, som på forlagets anmodning har lest manus og gitt mange viktige innspill til forbedringer. En stor takk også til Åsta Mari Aune for god språkvask og nøye kontroll av referanser. En stor takk også til min kone, Anne Høimyr, for gode faglige innspill og all støtte under arbeidet.

Lysaker, januar 2021
Runar Narvland

Innhold

1. Innledning	13
1.1 Opplegg for framstillingen	14
2. Rettskilder på folketrygdens område	17
2.1 NAVs rundskriv	17
2.2 Trygderettens praksis	18
2.3 Trygdeforordning (EF) 883/2004 og EFTA-domstolens praksis	19
3. Kvinnen er gravid	21
3.1 Sykepenger	21
3.2 Svangerskapsenger	24
3.3 Opptjening av rett til foreldrepenger ved fødsel eller adopsjon	27
4. Stønad ved fødsel eller adopsjon	33
4.1 Beregning av foreldrepenger	34
4.2 Stønadsperioden for foreldrepenger	35
4.3 Om uttak av foreldrepenger	36
4.3.1 Utsatt uttak av foreldrepenger	39
4.3.2 Aktivitetskravet	40
4.3.3 Delvis uttak av foreldrepenger mv.	42
4.4 Engangsstønad ved fødsel eller adopsjon	43

5. Sykt barn	45
5.1 Omsorgspenger	46
6. Funksjonshemmet eller alvorlig sykt barn	49
6.1 Utvidet kvote for omsorgspenger.....	49
6.2 Pleiepenger og opplæringspenger	53
6.2.1 Pleiepenger til medlemmer med omsorg for syke barn	54
6.2.2 Opplæringspenger til et medlem med omsorg for et funksjonshemmet barn	59
6.2.3 Dokumentasjon av sykdom	62
6.2.4 Utbetaling av pleiepenger og opplæringspenger..	63
6.3 Grunnstønad.....	63
6.4 Hjelpstønad	67
6.4.1 Visse diagnoser	69
6.5 Yrkesskadefordel til grunnstønad og hjelpstønad (§ 6-9).....	79
6.6 Hjelpemidler mv.....	81
6.6.1 Hjelpemidler	82
6.6.2 Stønad til motorkjøretøy eller annet transportmiddel	85
6.7 Stønad til briller til barn	88
7. Stønad til mor eller far med aleneomsorg for barn	91
7.1 Tilknytning til riket	92
7.2 Krav til status som ugift, separert eller fraskilt	93
7.3 Alene om omsorgen	94
7.4 Overgangsstønad.....	99
7.4.1 Overgangsstønadens størrelse.....	100
7.4.2 Krav til yrkesaktivitet.....	100

INNHold

7.4.3	Stønadsperiodens lengde	101
7.4.4	Reduksjon på grunn av arbeidsinntekt m.m.	103
7.4.5	Sanksjonsregler	104
7.5	Stønad til barnetilsyn	104
7.6	Tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv.	105
8.	Ytelser til gjenlevende	107
8.1	Gjenlevende ektefelle, samboer eller partner	108
8.1.1	Vilkår om forutgående medlemskap	108
8.1.2	Vilkåret om fortsatt medlemskap	110
8.1.3	Vilkår for rett til pensjon	111
8.1.4	Vilkårene for rett til overgangsstønad	112
8.1.5	Sammensetning og beregning av pensjon og overgangsstønad	113
8.1.6	Forholdet til arbeidsinntekt	113
8.1.7	Stønad til barnetilsyn, tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv.	115
8.1.8	Bortfall av ytelser til gjenlevende ektefelle	115
8.1.9	Ytelser til gjenlevende ektefelle under opphold i institusjon og under straffegjennomføring	116
8.2	Gjenlevende fraskilt ektefelle	116
8.3	Gjenlevende barn (barnepensjon)	118
8.3.1	Tilknytning til riket	118
8.3.2	Barnets alder	119
8.3.3	Beregning av barnepensjon	119
8.4	Nye regler for ytelser til gjenlevende ektefelle og barn ..	121
9.	Barnetillegg til eventuelle ytelser fra folketrygden	123
9.1	Tillegg til dagpenger	124
9.2	Tillegg til arbeidsavklaringspenger	125
9.3	Tillegg til uføretrygd	125

INNHold

9.4	Reduksjon av barnetillegg på grunn av inntekt	129
9.5	Tillegg til alderspensjon	131
10.	Barnetrygd	133
10.1	Formål og sats	133
10.2	Vilkår for rett til barnetrygd	134
10.2.1	Delt bosted	135
10.3	Vilkår for rett til barnetrygd for ett barn mer enn det faktiske barnetallet (utvidet barnetrygd)	136
10.4	Saksbehandling	138
10.4.1	Krav om barnetrygd	139
10.4.2	Utbetaling	140
11.	Kontantstøtte	141
11.1	Vilkår for kontantstøtte	141
11.2	Stønadssetser og utbetaling	143
11.2.1	Om delt bosted	145
12.	Trygdeforordningens betydning for rett til ytelser fra NAV	147
12.1	Grunnstønad og hjelpestønad	147
12.2	Sykepenger	148
12.3	Stønad ved barns og andre nære pårørendes sykdom ..	150
12.4	Foreldrepenger	150
12.5	Ytelser til gjenlevende ektefelle og/eller barn	150
12.6	Barnetillegg	150
12.6.1	Barnetillegg til dagpenger	151
12.6.2	Barnetillegg til arbeidsavklaringspenger	153
12.6.3	Barnetillegg til uføretrygd og alderspensjon	153
12.7	Barnetrygd	154
12.8	Kontantstøtte	156

INNHOLD

13. Et spørsmål om tillit – sanksjoner	159
13.1 Tilbakekreving	159
13.2 Rentetillegg	160
13.3 Straff	161
13.4 Praksis om tilbakekreving fra Trygderetten	161
Kilder og nyttig litteratur	163
Dommer og kjennelser	165
Stikkord	171

Innledning

Folketrygden er en viktig bærebjelke i den norske velferdsstaten. Regler om hvem som har rett til hvilke ytelser til hvilke livssituasjoner, framgår av folketrygdloven. Mange av disse reglene gjelder foreldre med barn, for eksempel regler knyttet til svangerskap, fødsel eller adopsjon, barns sykdom, barns varige sykdom eller funksjonshemming eller til situasjonen som aleneforelder. Ved visse stønader til livsopphold som ikke kompenserer 100 prosent for inntektsbortfallet (dagpenger, arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og alderspensjon), er det egne regler om tillegg til medlemmer som har omsorg for barn. Egne lover har regler om rett til barnetrygd og til kontantstøtte.

I boka vil jeg detaljert gjøre rede for de nevnte reglene med henblikk på foreldre med barn. Foreldre som vil sette seg inn i hvilke rettigheter de har i ulike situasjoner, vil derfor ha nytte av denne boka.

Den primære målgruppen for boka er imidlertid advokater, rettshjelpere og andre som bistår foreldre overfor NAV ved at jeg redegjør for hvordan reglene blir praktisert av NAV, Trygderetten og domstolene, slik at boka vil kunne tjene som et nyttig oppslagsverk for de nevnte hjelperne. En del av dette stoffet har jeg satt i petit, slik at andre kan skaffe seg en oversikt over reglene uten nødvendigvis å måtte sette seg inn i praksis. Et fylldig noteverk bør kunne gi advokater mv. nyttig hjelp til å finne fram til relevante avgjørelser og mer dyptpløyende litteratur innen fagfeltet.

Kilde for kjennelser fra Trygderetten er publiserte kjennelser på Lovdata Pro. De samme kjennelsene er (gratis) tilgjengelig på gratisversjonen av Lovdata. Trygderetten har nå inngått et samarbeid med Lovdata som publiserer alle begrunnede kjennelser. På trygderetten.no kommer du derfor til Lovdatas sider og kan søke på Trygderettens kjennelser. Der finner du også en egen lenke til prinsipielle kjennelser avsagt med fem rettsmedlemmer (femmedlemskjennelser). Jeg vil i noen utstrekning basere meg på Trygderettens egne resymeer i de tilfeller hvor disse er så fyldige at de gir et dekkende bilde av saksforholdet.

Når jeg skriver om «barn», mener jeg en person under 18 år, slik det er definert i folketrygdloven § 1-6. I tilfeller hvor denne aldersgrensen ikke gjelder, vil jeg nevne dette spesielt, for eksempel når det gjelder opplæringspenger til medlem med omsorg for funksjonshemmet barn, jf. folketrygdloven § 9-14, eller når det gjelder barnepensjon i visse situasjoner etter dødsfall som skyldes yrkesskade, jf. folketrygdloven § 18-11.

Med «foreldre» mener jeg juridiske foreldre der ikke annet er nevnt. I noen situasjoner vil andre, for eksempel fosterforeldre eller andre som har omsorg for barnet, få samme rett til stønad som foreldre.

Henvisninger til paragrafer i teksten vil i fortsettelsen være til folketrygdloven der ikke annet er nevnt eller tydelig framgår av sammenhengen, for eksempel ved at jeg i avsnittet om barne-trygdloven nøyer meg med å henvise til «loven» dersom det er barnetrygdloven (btrl.) jeg mener, og tilsvarende i avsnittet om kontantstøtteleven.

1.1 Opplegg for framstillingen

I kapittel 2 redegjør jeg for rettskilder på trygderettens område. Jeg vil i kapittel 3 si litt om den situasjonen som foreligger når en kommende mor er gravid, eventuelt når de kommende foreldrene plan-

legger adopsjon. Når kan mor ha rett til sykepenger? Hva med rett til svangerskapspenger? Kan de kommende foreldrene planlegge livet sitt slik at de oppnår rett til foreldrepenger?

I kapittel 4 vil jeg gjøre rede for de viktigste reglene som gjelder rett til foreldrepenger ved fødsel eller adopsjon. Dette er et regelverk som kan oppfattes som til dels komplisert og med noen «trygdefeller», for eksempel knyttet til frist for søknad om utsettelse av fedrekvotet. Noen av reglene, for eksempel om lengden på fedrekvoten, har blitt relativt hyppig endret med skiftende regjeringer.

I kapittel 5 vil jeg ta for meg reglene som gjelder i tilfeller hvor barnet blir sykt. Det dreier seg her om omsorgspenger.

I kapittel 6 behandles reglene som gjelder dersom barnet er funksjonshemmet eller alvorlig sykt. Her kan flere regler være aktuelle:

- utvidet kvote for omsorgspenger
- pleiepenger
- opplæringspenger
- grunnstønad
- hjelpestønad / forhøyet hjelpestønad til barn
- hjelpemidler, herunder briller, til barn

I kapittel 7 og 8 vil jeg gjøre rede for de reglene som gjelder dersom en forelder er alene om omsorgen for barn. Jeg tenker her på

- stønad til ugift, separert eller fraskilt forsørger i form av
  - overgangsstønad
  - stønad til barnetilsyn og/eller
  - tilleggsstønader (til utdanning mv.)
- stønad til gjenlevende ektefelle i form av de nevnte ytelser (samt eventuelt pensjon i stedet for overgangsstønad)

I kapittel 9 behandler jeg reglene om tillegg til eventuelle stønader som (en av) foreldrene har til livsopphold, det vil si barnetillegg til

- dagpenger
- arbeidsavklaringspenger
- uføretrygd, eller
- alderspensjon

I kapittel 10 og 11 behandler jeg henholdsvis barnetrygdloven og kontantstøtteloven.

I kapittel 12 beskriver jeg hvilken betydning forordning (EF) 883/2004 har for retten til de ytelsene som er omtalt i boka.

I kapittel 13 omtaler jeg sanksjoner som NAV har til rådighet i tilfeller hvor mottakere av trygdeytelser uaktsomt eller forsettlig opptrer slik at de mottar ytelser de ikke er berettiget til.